

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Sebast. Izquierdo Alcarazensis Soc. Iesv, svpremis
Inquisitionis Senatvs Censoris, Et Olim Complvti SS.
Theologiæ Professoris. Pharvs Scientiarvm**

Izquierdo, Sebastián

Lugduni, 1659

Quæst. 7. Quomodo dissoluenda sint argumenta superioribus opposita.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95620](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95620)

in virtute dispositiua ad formam ignis. Ergo bene poterant formalitates diuinae aequualere rebus distinctis in ordine ad vnum munus, & non in ordine ad alia, quae res distinctae in quantum distinctae praestare valent.

- 161 Imò indidem est ad extremum colligendum contra plerisque Recentiores distinctionem virtutalem, aliasque huiusmodi virtualitates, seu aequualentias, nullatenus debere attribui, ut ipsi passim attribuunt, formalitatibus diuinis absolute, & simpliciter (quasi eis conueniant in ordine ad totum, quod sunt) sed respectiue tantum ad aliquod speciale munus. Alias multa absurda sequentur, ut ex dictis in hac quaestione colligere est, ex *alibique* dicendis amplius constabit. Ratio à priori, quia nullum ens alteri enti à se diuerso potest aequualere in ordine ad totum, quod ipsum est, alioquin non esset ab illo diuersum, ut ponitur; si enim piper e. g. in ordine ad totum, quod ipsum est, aequualeret calori, perinde ac calor, se haberet quoad totum suum esse, atque adeo iam non piper, ut ponitur, esset, sed calor, habere se enim aliquid, quoad totum suum esse, ut calorem, & esse calorem, in idem recidit.

QVÆSTIO VII.

Quomodo dissoluenda sunt argumenta, quae contra identitatem diuinarum formalitatum, tum ab aliis, tum maxime ab Scotistis opponi solent?

- 162 **A**gendum imprimis de formalitatibus diuinis, atque adeo de Attributis Dei tum communibus tam inter se, quam cum essentia comparatis, tum personalibus collatis cum essentia ipsa, & communibus. De eorumque identitate excludente non solum distinctionem absolute realem, iuxta doctrinam stabilitam q. 4. sed etiam distinctionem formalem ex natura rei, iuxta doctrinam contra Scotistas statutam q. 5.
- 163 Primum autem argumentum eiusmodi identitatis aduersum ex illo desumitur axiomate celeberrimo. *Quae sunt eadem vni tertio, sunt eadem inter se.* Cuius meminit Arist. lib. 7. Topic. cap. 1. loco 5. ut supra q. 3. proposui. 2. commemorauimus. Si enim relationes, seu personalitates diuinae cum vnâ Dei essentia sunt idem, & inter se quoque debent esse idem, iuxta dictum axioma. At constat ex fide esse inter se distinctas. Ergo & ab ipsâ essentia distinctae sunt. Aut axioma alioquin euident, falsum est. Totaque forma syllogistica fundata in illo funditus corruit; totaque vis rationis humanae penitus enervatur.
- 164 Hoc argumentum non parum negotij facessit cunctis Theologis. Neque vna omnium circa solutionem eius sententia est. Etenim praetermissis illis, qui ut hanc difficultatem euaderent, minus catholice de diuinâ Trinitate sentientes, realem aliquam distinctionem commenti sunt inter personas, & essentiam, tollentes ab eis subinde, realem identitatem, quam habent, contra quos egimus q. 4. Praetermissis etiam Scotistis, qui cum reali identitate distinctionem formalem ex naturâ rei inter personas & essentiam componere satagunt, quorum doctrinam latè, & efficaciter confutauimus q. 5. Et reliquis quidam dicunt praedictum axioma vniuersaliter esse verum in conceptibus absolutis. Cum

quo stat conceptus inuicem relatiuos, quales sunt personalitates diuinae, posse inter se distinctos esse, etsi sint idem vni tertio. Pro hoc modo dicendi affert P. Ruiz *rom. de Trinit. disput. 15. sec. 3.* Boethium, Athanasium, Cyrillum, & alios Patres. Ceterum cum distinctio mutua relatiuorum, quae sunt eadem vni tertio, nullibi reperiri valeat praeterquam in Deo ob summam eius infinitudinem. (Alioquin plurima Trinitatis mysteria essent possibilia in creatis, quod sine absurdo ingenti dici non potest.) perinde est ita explicare axioma, ac dicere illud in solis creaturis, non item in Deo locum habere.

Alij dicunt praefatum axioma vniuersaliter esse verum, in iis, quae sunt eadem adaequatè vni tertio, seu, quod in idem recidit, in iis, quae sunt eadem vni tertio incommunicabili, siue, quod ita est vnam, ut non sit etiam plura. Sic Moli. 1. part. *quest. 28. artic. 3. disput. 2. Val disp. 2. quest. 2. punct. 4.* Bellam. lib. 1. de Christo cap. 18. Gran. *controu. 5. de Trinit. tit. 3. disput. 3. sec. 3.* & alij. Verum haec distinctiones nugatorium potius videntur reddere axioma, quam illud ad rem expedire. Nam esse aliqua eadem vni tertio adaequatè nihil aliud in praesenti sonare potest, quam, quodd omnia identificata cum tertio, sint etiam identificata cum singulis, quod est esse illa eadem inter se; & esse tertium incommunicabile, aut ita vnum, ut non sit plura, idem est, ac non esse illud identificatum cum pluribus inter se distinctis. Perinde ergo erit asserere. Quae sunt eadem vni tertio adaequatè, siue, sunt eadem vni tertio incommunicabili, aut omnimodis vni, sunt eadem inter se: atque asserere, quae sunt eadem vni tertio, & inter se non sunt distincta, sunt eadem inter se; quae est clara nugatio.

Alij idem axioma sic explicant, ut sensus sit, quae sunt eadem vni tertio, sunt eadem inter se secundum id, secundum quod idem sunt, quo sensu consent etiam in Deo illud locum habere. Pro hac explicatione Soar. lib. de Trinit. cap. 3. & Ruiz supra num. 17. citant S. Th. S. Bonau. Capreol. Caiet. Ferrar. & alios, sed certè si in eo sensu dumtaxat esset axioma verum, nulla non possent esse inter se distincta etiam in creatis, quantumuis identificata cum tertio, quia semper quantumuis distincta essent idem secundum id, quod commune haberent in ipso tertio, uti euenit in personis diuinis. Tum explicatio ista inutile reddit axioma, ut ex illo possit inferri absoluta identitas eorum, quae identificantur cum tertio, qualis citra omne dubium ab omnibus in creatis infertur.

S. Th. 1. part. *quest. 28. artic. 3. ad 1.* & cum eo Thomistae communiter dumtaxat censent tenere dictum principium in iis, quae re simul, & ratione sunt eadem vni tertio, nonverò in iis, quae ratione differunt, uti personalitates diuinae differunt ab essentia, quia nimirum, ut exponit Gran. supra, solum est euident identificari inter se, quae ita sunt eadem vni tertio, ut ne ratione quidem habente in re fundamentum distinguantur ab illo. Sed primum ego non capio, quid ad rem distinctio, aut identitas rationis à solo intellectu nostro dependens, quando sermo est de identitate reali plurium cum tertio; quanquam enim nos non possimus apprehendere inter se distincta, nisi, quae à tertio pariter distincta apprehendimus. At nostrae apprehensiones, quid conferunt, ut realiter inter se distinguantur, quae realiter à tertio distincta non sunt? Certè etiam cum iudicamus esse eadem inter se, quae sunt eadem vni tertio, apprehendimus, illa

tum inter se, tum ab ipso tertio distincta. Nihil ergo nostræ rationis distinctiones reabilibus rerum identitatibus præiudicare valent. Deinde, si quæ ratione distinguuntur a tertio, eo ipso possunt realiter inter se distingui, quantumvis ab ipso tertio realiter distincta non sint, nihil ex dicto principio adhuc in creatis firmum habebimus. Sed tuto mysteria Trinitatis passim in creaturis confingere integrum erit, quandoquidem passim distinguuntur à tertio ratione nostra, quæ realiter ab illo distincta non sunt. Quod tamen, quis non censcat absurdum?

168 Propterea Soar. lib. 4. citato de Trinit. cap. 3. n. 7. Valquez 1. p. disp. 12. 3. cap. 2. n. 9. Valent. q. 2. pun. 4. Albertin. rom. 1. Princip. 7. corol. 1. num. 6. Tann. disp. 4. q. 1. dub. 4. n. 19. Ruiz disp. 15. citata de Trin. sec. 2. n. 6. & alij graues Theologi ingenue fatenter axioma, de quo tractamus, vniuersaliter non esse verum, quia in diuina Trinitate ob summam eius infinitudinem locum non habet, tamen in rebus creatis falsum esse non possit. Ceterum quanquam hoc ita sit re vera, quia tamen, quæ de Trinitate diuinâ fides nos docet, non solum hæc axiomati videntur aduersari, sed etiam illi foris euidentiore, cuius meminimus disp. 9. q. 5. proposit. 1. Idem simul esse, & non esse impossibile est, quatenus in Deo de eadem entitate reali prædicata contradictoria verificantur, ut sunt distingui, & non distingui; producere & non producere; produci, & non produci; & similia. Pater enim distinguitur à Filio, & illum producit: cum tamen essentia, quæ est eadem entitas cum Patre, neque distinguatur à Filio, neque illum producat. Filius etiam producit à Patre, à quo non producit essentia, quæ est eadem entitas cum Filio. Idcirco ut huiusmodi axiomata etiam in Deo firma constant, & nos de Deo ipso dignius loquamur, dicendum arbitror cum Arriaga rom. 1. in 1. p. disp. 43. sec. 3. & aliis q. præced. n. 133, relatis, vera esse illa vniuersaliter vbiueque simul cum identitate reali ac formali extremorum distinctio aliqua virtualis, eminentialis, seu æquiualens non interueniret, qualis inter aliquas formalitates diuinas absque vilo prorsus summe identitatis dispendio dicenda est interuenire, ut monstrauimus in dictâ questione. Itaque quæ sunt eadem vni tertio, adeo vt ne virtualiter quidem distinguantur ab illo ea non possunt non esse eadem inter se etiam in Deo. Quæ verò ita sunt eadem vni tertio realiter formaliter, ut virtualiter ab illo distincta sint, nihil vetat, quod distinguantur inter se realiter formaliter. Similiter duo prædicata contradictoria de eodem subiecto ita indiuiduo, ut ne virtualiter quidem multiplex sit, nullatenus verificari possunt, adhuc in Deo; quando verò subiectum ita realiter formaliter vnum, & idem est, ut virtualiter sit duplex, bene potest prædicata contradictoria cum infallibili veritate sufferre. Et quoniam huiusmodi virtualis distinctio nullum omnino locum habet in creaturis, imò ne in Deo quidem, nisi vbi mysteria fidei cogunt ad eam ponendam, ut ibidem ostensum est, ideo axiomata supradicta, sicut & cætera quæq; similia totius Metaphysicæ præterquâ in paucissimis casibus, vbi intrâ Deum dictæ distinctionis virtualis moderationem patiuntur, simpliciter, & absolute, & absque vlla explicatione sunt retinenda ut prorsus certa. Vnde liquet ad argumentum factum n. 163, quomodo sine præiudicio axiomatis, in quo illud mittitur, possint beneficio distinctionis æquiualentis, seu virtualis personalitates diuinæ esse inter se distinctæ realiter,

quantumvis cum vnicâ sint identificata.

Circa illud verò, quod in argumento supponitur. 169 Fundari scilicet in illo principio. *Quæ sunt eadem vni tertio, sunt eadem inter se*, formam syllogisticam artis syllogismorum communis, quæ in Logica Arist. circumfertur, sua etiam inter Auctores est controuersia. Fundari quidem affirmant Aureol. in 1. dist. 2. par. 3. tit. 3. Scot. ibidem q. 4. §. Ad primum. Arriaga in summulis, & 1. p. disp. 43. citata sec. 1. & 2. Ouedo in summulis contr. 4. punct. 1. & alij Recentiores. Negant tamen Caiet. 1. p. q. 281. art. 3. Molin. ibidem disp. 3. Valquez disp. 123. cap. 2. Ruiz disp. 15. de Trinit. sec. 4. & alij censentes dictam artem Aristotelicam non fundari nisi in illis principiis. *Dici de omni, & Dici de nullo*. Vbi illam fundauit ipse Arist. lib. 1. Prior. cap. 4. & lib. 2. per totum. Quod quidem statuunt hi Doctores, ut facilius defendant vim syllogisticam etiam in Deo habere locum, quantumvis ibi locum non habeat principium illud. *Quæ sunt eadem vni tertio &c.*

Ego, ut dissidium istud componam, & penitus 170 rem ipsam declararem. Noto. Ad artem Aristotelicam primariò, & per se pertinere syllogismos de medio communi: à quibus alij sunt affirmatiui, alij negatiui. Syllogismos verò de medio singulari dictos expositorios, quorum alij etiam sunt affirmatiui, alij negatiui, ad similem artem posse reduci, tamen haftenus talis ars ad formam non sit redacta, sicut alia: hoc posito.

Dico primò: Syllogismi negatiui, siue de medio 171 communi, siue de medio singulari non possunt fundari in illo principio. *Quæ sunt eadem vni tertio &c.* quia merè affirmatiuum est. Rursus nec syllogismi affirmatiui de medio communi possunt in eo saltem adequatè fundari; utpote, quod non medium commune, sed singulare præ se fert. Amplius. Ex syllogismis affirmatiuis de medio singulari solum fundantur per se, & formaliter in illo ij, quorum omnes propositiones constant verbo substantiuo est, ut *Hic homo est albus: Petrus est hic homo: ergo Petrus est albus*, non item, quorum propositiones aliis verbis constât, ut *Hic homo currit: Petrus est hic homo. Ergo Petrus currit*. Tamen æquiualenter syllogismi huius secundi generis ad primum genus, & consequenter ad dictum principium possunt reduci, mutato verbo in suum participium; ut, *Hic homo est currens: Petrus est hic homo: ergo Petrus est currens*.

Hinc dico Secundò. Syllogismi omnes affirmatiui de medio singulari in illo principio fundantur per se, & formaliter, cuius mentionem fecimus supra q. 3. proposit. 3. *Quidquid affirmatur verè de aliquo, verè etiam affirmatur de quolibet identificato cum illo*. Quod quidem vniuersalius est, quàm illud. *Quæ sunt eadem vni tertio &c.* quia & illud continet in se, & amplius extenditur, quatenus aliquid de aliquo affirmari potest non solum per verbum substantiuum est; quod identitatem significat, quo casu vtrumque principium in idem recidit, sed etiam per alia verba, ad quos casus secundum principium non potest extendi, nisi hi ad illud per æquiualentiam trahantur, ut iuxta nuper dicta possunt. Quod si fiat, iam erunt idem vniuersè vtrumque principium, quocirca absolute dici potest posterius priori æquiualeere. Syllogismi autem negatiui de medio singulari in eo fundandi veniunt principio alteri opposito, cuius meminimus etiam loco citato. *Quidquid negatur verè de aliquo, verè etiam negatur de quolibet identificato cum illo*. In quo profectò ne per æquiualentiam quidem continetur illud. *Quæ sunt eadem vni tertio &c.* ut cuique consideranti innotescet.

Dico

173 Dico tertio. Syllogismi affirmatiui de medio communi in illo principio fundantur. *Dici de omni:* Negatiui autem in illo. *Dici de nullo.* Quorum sensus est. *Quidquid verè affirmatur, aut negatur de omni, verè etiam affirmatur, aut negatur de quolibet contento sub omni.* Et quoniam huiusmodi contentia in praxi syllogismorum per identitatem exprimitur; vt in hoc syllogismo. *Omnis homo currit; Petrus est homo: ergo Petrus currit;* in ceterisque pariter cernere licet. Eo nimirum quòd idem est Petrum contineri sub omni homine, siue in aggregato omnium hominum, ac esse hominem, siue esse vnum ex hominibus talis aggregati. Idcirco duo ista principia in se claudunt illa duo, quibus diximus *num. preced.* syllogismos expositos inniti, seu potius ex illis multiplicatis coalescunt. Affirmatiuum quidem ex affirmatiuo, & negatiuum ex negatiuo. Perinde namque est dicere. *Quidquid verè affirmatur, aut negatur de omni, verè etiam affirmatur, aut negatur de quolibet contento sub omni;* ac dicere. *Quidquid verè affirmatur, aut negatur de singulis contentis sub omni, verè affirmatur, aut negatur de quolibet identificato cum illis.* Vnde manifestè consequitur principium illud. *Que sunt eadem vni tertio, sunt eadem inter se,* vt pote inclusum in affirmatiuo syllogismorum de medio singulari, & ei æquiualens, iuxta dicta *num. preced.* non posse non etiam includi in affirmatiuo syllogismorum de medio communi. *Dici de omni,* adeo vt hoc sine illo constare non possit. Tamen possit negatiuum *Dici de nullo,* ad quod non pertinet vllò modo.

174 Ex quibus iam apparet primò. Quid verum habeant ambe sententiæ relatæ *num. 169.* Secundò, quàm incassum Auctores secundæ, vt defenderent vim syllogisticam in Deo, conati sint à fundamentis syllogismorum excludere principium illud. *Que sunt eadem v i tertio, &c.* quasi non verum vniuersaliter in diuinis. Imprimis namque, vt vidimus, syllogismi affirmatiui non possunt sine illo constare, vt possunt negatiui. Deinde quamuis possent omnes; nullatenusque dictum principium ad formam syllogisticam pertineret; adhuc persisteret integra difficultas: quia alia itidem, quæ illam fundare dicuntur, æquè videntur in Trinitate falsificari; quandoquidem, quidquid verè affirmatur, aut negatur de essentia, non verè affirmatur, aut negatur de quolibet identificato cum illâ.

175 Hinc natum secundum argumentum absolutè impugnans identitatem essentiæ diuinæ, & relationum, quidquid sit de fundamentis syllogismorum. Positâ tali identitate forma syllogistica penitus pessumit, vt pote, quæ in diuinis nullam vim habet, & consequenter neque in creatis, totaque subinde humana ratiocinatio subuertitur. Igitur talis identitas non est ponenda. Antecedens probatur: nam hic syllogismus de medio singulari. *Hæc Deitas est Pater: Filius est hæc Deitas: ergo Filius est Pater,* legitimus est in primâ figurâ, & antecedens est verum, & tamen consequens est falsum. Similiter hic syllogismus de medio communi. *Nulla paternitas est filiatio. Essentia diuina est paternitas: ergo essentia diuina non est filiatio,* legitimus est etiam in primâ figurâ, & antecedens est verum, & tamen consequens est falsum. Tantumdemque euenit in aliis innumeris, qui pariter formari possunt in Trinitate.

176 Nonnulli tacito nomine relati à Ruiz *disp. 15. citatâ sec. 5.* planè concedant in diuinis formam syllogisticam vim non habere. Perperam tamen, quando omnes Theologi vno ore docent opposi-

tum, qui variè ad argumentum factum respondent. Ego verò, omisiss pluribus solutionibus minus idoneis, quæ apud præcitos Doctores videri possunt, duas exhibeo. Prima, & facillima ex doctrinâ superius tradita est; vt forma syllogistica vbique legitima sit, in propositionibus affirmatiuis de verbo substantiuo est, non solum identitatem realem formalem, sed etiam virtuales debere affirmari; ita enim fiet, vt seruata formâ, numquam ex antecedente vero colligatur consequens falsum. In syllogismis enim propositis ideo consequens falsum est, quia maior, & minor prioris, & minor posterioris sumpto verbo est, vt sumi debet, pro actu essendi, siue pro identitate non solum formali, sed virtuali, falsæ sunt: vt sic enim Deitas asseritur idem cum Patre, & Filio etiam virtualiter, cum tamen virtualiter ab illis distincta sit. Itaque significante verbo est omnimodam extremorum identitatem etiam virtuales verissimè concludit vbique ex antecedente vero syllogistica forma.

Secunda solutio, quâ plerique vtuntur Theologi, 177 tamen non adeo clare, vniuersaliterque explicata, est, vt forma syllogistica legitima euadat, debere semper syllogismorum terminos, vbi futuri sunt singulares, aut particulares, aut communes distributi, perfectè, siue omnimodè tales esse; alioquin syllogismus defectum patietur omnimodæ distributionis, aut particularitatis, aut singularitatis alicuius termini, & idcirco malè concludet. Et quoniam terminus *Deitas,* & reliqui toti Trinitati communes, eo ipso, quòd sunt communes tribus personis communitate identitatis, omnimodam particularitatem, aut singularitatem omnem omnino communitatem excludentem non habent; etsi habeant singularitatem vniuersalitatis oppositam, ideo vbicumque ponuntur pro terminis particularibus, aut singularibus, quantumvis eis adiciantur pronomina demonstratiua (quorum est solum demonstrare singularitatem vniuersalitatis oppositam, non item omnimodam) defectum patitur syllogismus in talibus terminis omnimodæ particularitatis, aut singularitatis. Vbi verò ponuntur pro terminis communibus additis etiam particulis distributivis *omnis, nullus;* defectum patitur omnimodæ distributionis, quia particula *omnis, nullus* solum valent distribuere terminos communes communitate vniuersalitatis, non item terminos communes communitate identitatis. Poterunt tamen etiam hos distribuere, si addatur eis terminus illis extremis, cum quibus identificantur vniuersalis, supra quem particula cadant, dicendo, *omnis res, quæ est Deitas, nullum ens, siue nihil, quod est essentia, &c.* Ecce, cur syllogismi in argumento propositi malè concludunt. In primo enim medium, nempe *Deitas,* non est omnimodè singulare; Vt debet esse in syllogismis expositiis. In secundo, si est ille constructus in *Filio,* subiectum minoris, nempe *Essentia diuina* non est terminus omnimodè particularis, vt esse debet; si verò dicatur esse constructus in *Celarent,* etsi adiungatur eidem subiecto minoris, particula *omnis* adhuc non erit omnimodè distributum, vt debet, quale esset, si ita fieret syllogismus. *Nulla Paternitas est Filiatio: omne quod essentia diuina est Paternitas: ergo nihil, quod est essentia diuina, est Filiatio.* Vt sic tamen minor est falsa, & ideo consequens est falsum. Pariterque de reliquis syllogismis in Trinitate possibilibus ratiocinandum est.

Tertium argumentum contra identitatem diuinæ essentiæ, & relationum ex variis desumitur prædicationibus

169 tis contradictoriis, quæ illis conueniunt reipsâ, de
eisque subinde verè enunciantur, vt constat ex fide,
cuiusmodi sunt communicari, & non communicari,
prodici, & non prodici, distingui, & non distingui,
& similia. Necnon personalitatem Verbi unitam ef-
se humanitati Christi immediate, secus essentiam,
seu naturam, & consequenter Verbum ipsum fuisse
incarnatum, passum, mortuum, naturam verò mini-
me. Prædicata enim contradictoria huiusmodi eidem
rei prorsus indiuisibili re verè conuenire non pos-
sunt, atque adeo neque essentia diuina, & relationi
conuenient, si essentia, & relatio vnum, & idem ef-
sent reipsâ: consequens ergo est, vt illarum distinctio
parte rei. Hoc argumento inducti sunt Gilbertus,
& alij ad ponendam distinctionem realem inter essen-
tiam, & relationes. Scot. autem ad ponendam distin-
ctionem formalem ex naturâ rei, prout vidimus. q. 4. & 5.

S. Th. verò 1. p. q. 39. art. 1. ad 2. & ibi eius expo-
sitores communiter. Vasquez. 1. p. disp. 120. cap. 6.
Ruiz. d. 15. de Trin. sec. 7. & 8. Gran. 1. p. contr. 1. tit.
2. disp. 5. sec. 3. & contr. 5. tit. 3. d. 3. sec. 4. Soar. lib. 1.
de Attrib. cap. 13. & lib. 4. de Trin. cap. 4. Alar. tit. 5.
de Trin. disp. 2. cap. 10. a. n. 1. Falol. 1. p. q. 4. art. 2.
dubit. 13. n. 103. & plures alij, qui solam distinctio-
nem rationis admittunt inter essentiam, & relatio-
nes, respondent sufficere hanc, vt de relatione, & ef-
sentia prædicata contradictoria commemorata verè,
& absque contradictione enuncientur. Non enim
esse illa contradictoria hoc ipso, quod subiecta, de
quibus prædicantur à nobis, nempe essentia, & rela-
tio distincta sunt secundum rationem: idque etiam in
prædicationibus addatur particula realiter, aut alia
æquiualens: quia per illam non excluditur ordo ad
nostrum modum concipiendi talia prædicata, & sub-
iecta, sed tantum intenditur denotari esse reipsâ id,
quod nos per tales præcisiuas prædicationes intelli-
gere, atque significare intendimus, quodque inuen-
tes Deum vnicuique simplicissimo conceptu absque vllâ
prorsus terminorum contradictione vident modo
quodam à nobis pro hoc statu neque intelligibili,
neque explicabili. Addunt Gran. & Ruiz, si particula
realiter, cum dicimus. *Essentia Patris realiter com-
municatur Filio; secus Paternitas*, referatur ad mo-
dum significandi præcisiuum earum vocum tunc ta-
les propositiones implicatorias esse, siue de subiecto
non supponente, quia supponunt essentiam realiter
esse præcisam, seu distinctam à relatione, quod fal-
sum est. Porro prædicata alias contradictoria de sub-
iectis per solam rationem distinctis absque vllâ con-
tradictione enunciantur, plurimis exemplis etiam à
creaturis petitis existimat Ruiz comprobati. Animal
enim, inquit, in Petro realiter identificatur cum ra-
tionali, & tamen animal non est principium discursus,
cuius principium, & radix est rationale, similiter
actio, & passio realiter sunt idem, & tamen actio im-
portat respectum à quo est motus, quem non im-
portat passio. Id, quod etiam censent Soar. cap. illo
4. de Trin. sub finem; Alar. supra, & alij.

180 Sed verò doctrina hæc, me quidem iudice, argu-
mento factò non satisfacit, quia licet prædicata ex
suo genere contradictoria absque vllâ contradic-
tione enunciantur, de subiectis per solam ratio-
nem distinctis, quando enunciationes procedunt in
sensu formali concernente nostrum modum intelli-
gendi, quia tunc non solum agitur de veritatibus
obiectiuis secundum id, quod habent à parte rei; sed
insuper secundum id, quod eis accrescit ex nostro
modo concipiendi. At verò quando enunciationes
procedunt in sensu merè reali præciscendo à sensu
formali, aut etiam illum excludendo, vt fieri potest,

Pharus Scient. Tom. I.

adhuc retentis eisdem conceptibus obiectiuis, tum
quidem sola distinctio rationis subiectorum non so-
lum insufficiens, sed prorsus impertinens est ad im-
pediendam contradictionem prædicatorum aliis sibi
contradictentium. Cuius ratio mihi euident est, quia,
quod alicui enti merè reali conuenit, aut repugnat
à parte rei, independentè à nostro modo concipien-
di conuenit, aut repugnat neque, quod ego, sic vel ali-
ter tale ens apprehendâ, definit illud ipsum realiter
ei conuenire, aut repugnare, vt est manifestum. Ergo
si duo aliqua prædicata contradictoria alicui enti rea-
liter indiuiso à parte rei sunt repugnantia, quantum-
uis ego illud per rationem in plura diuidam, itidem
repugnantia manebunt: Si verò realiter ei non re-
pugnant, nec repugnabunt, etiam ego illud per ratio-
nem pariter indiuisum relinquam. Impertinens ergo
omnino est sola diuisio, siue distinctio rationis for-
malitatum eiusdem entis, vt prædicata contradictoria
illi conueniant à parte rei, alioquin non conuentura
tali distinctione seclusa, & consequenter, vt verè
enadant enunciationes, quæ in sensu merè reali ni-
hil aliud ab eâ conuenientiâ enunciant, aliàs etiam
falsificandæ, ipsâ sublatâ distinctione. Exemplis
rem totam declaro. Hæ propositiones sunt veræ in
sensu formali. *In homine rationale est principium dis-
cursus, non animal*, non minus, quam hæ. *Homo in
quantum rationalis discursus, non inquantum animal*.
Cum tamen in sensu merè reali, negatiua sit falsa:
eo quod illa in sensu formali accepta significat dis-
cursum hominis non nasci, prout à nobis concipitur
à formalitate animalis, quod verè est, quia nos hoc
ipso, quod relatè ad discursum, & sensationem intel-
lectu partimur hominem in rationale, & animal, dis-
cursum ipsum soli rationali, sensationem autem soli
animali cõceptione nostrâ attribuimus. At verò acce-
pta in sensu merè reali significat discursum hominis
à parte rei, & nullâ habitâ ratione conceptionis no-
stræ ab animali hominis non oriri. Quod falsum est,
quia cum animal, & rationale hominis à parte rei
sint prorsus, idem repugnat omnino oriri realiter ab
vno, & non ab altero discursum, æquè ac repugnat
vnum produci, & non alterum, vnum esse in tali lo-
co, aut in tali tempore, & non alterum, & cetera hu-
iusmodi, quia æquè sunt omnia contradictoria sibi in-
uicem repugnantia. Eodem pacto, & propter eam-
dem rationem hæ propositiones in sensu formali
sunt veræ. *Deus intellectu intelligit; Voluntate non
intelligit. Deus ut iustus punit; ut misericors non
punit.* & similes. Cum tamen in sensu merè reali
semper negatiua sit falsa. Vide ad rem plura dicta
supra dispnt. 2. quæst. 4. Consect. 4.

181 Tum sic. Prædicata ex suo genere contradictoria,
que de essentiâ Dei, & relationibus secundum fidem
verè enunciantur, non solum in sensu formali, sed
etiam in sensu merè reali verè enunciantur, quia cum
à parte rei, & independentè à conceptione nostrâ
Deus sit trinus, & vnus à parte rei, & nullâ habitâ ra-
tione nostri modo concipiendi Pater distinguitur à
Filio, à quo non distinguitur essentia Patris. Filius
producitur à Patre, à quo non producitur essentia Fi-
lij. Essentia Patris communicatur Filio, cui non
communicatur Paternitas, &c. Igitur, vt huiusmo-
di prædicata à parte rei conueniant Patri, & Filio,
siue Paternitati, & Filiationi, essentiaque vtri-
que communi absque vllâ prorsus contradic-
tione, & consequenter, vt in sensu merè reali de
tali essentiâ, & relationibus verè, & sine repu-
gnantiâ enuncientur impertinens est distinctio ra-
tionis, quâ à nobis illa concipiuntur distinctæ. Ta-
meti aliunde talis distinctio nobis sit necessaria,

F f

ut alia de ipsis prædicata enunciemus, quod est valde diuersum. Aliud quippe est beneficio solius distinctionis rationis exui eiuſmodi prædicata à contradictione, uti relati Authores supponunt. Aliud non posse nos illa aliunde iam ab omni contradictione immunia citra distinctionem rationis de essentiâ, & relationibus enunciare. Primum est falsum; Secundum verum, ut latius dicemus *infra* q. 9.

- 182 Igitur ad argumentum oppositum n. 187. facilius, & verius ex doctrinâ stabilitâ q. 6. & cum Authoribus ibidem pro eâ citatis respondetur. Quantumvis essentia diuina, & relationes realiter formaliter sint prorsus idem, optimè tamè posse omnia ea prædicata ipsis reuerâ conuenire absque vllâ prorsus repugnantiâ, de eisdemq; subinde etiam in sensu omnino, reali, absq; vllâ contradictione enūciari quia in ordine ad talia prædicata æquualiter, seu virtualiter sūt distincta; id est, ita se gerunt ob suam infinitudinem, & eminentiâ, ac si realiter formaliter distincte essent.
- 183 Quartum argumentum desumunt Scotistæ ex multis, variisq; propositionibus, quæ cum sint falsæ, veræ essent, aut cum sint veræ, falsæ existerent, nisi distinctio aliqua ex naturâ rei inter formalitates diuinas verè daretur. Huiusmodi sunt. Deus intellectu vult; voluntate intelligit; misericordiâ punit; iustitiâ miseretur. Verbum procedit per voluntatem, Spiritus sanctus per intellectum, & similes, quæ citra dubium sunt falsæ. Tum Deus intelligens mala, non vult illa. Deus non amat malos, sed odit; intellectio Dei eius volitionem præcedit; quia Deus intelligit, vult; nō ē conuerso. Deus, ut vnus operatur ad extra, nō ut trinus. Et consequenter creaturæ à Deo dependent, cum ipsoque connectuntur ut vno, non ut trino, & alia huiusmodi, quæ etiam citra dubium sunt veræ. Essent autem falsæ, nisi formalitates diuinae, quæ in eis interueniunt, aut ab se inuicem, aut ab aliis formalitatibus ex naturâ rei formaliter essent distinctæ. Respondeo iuxta doctrinâ *nuper* traditam ex huiusmodi propositionibus aliquas duntaxat præ se ferre sensum formalem, pro quo falsificando, aut verificando distinctio rationis formalitatu satis est, ut docuimus. Ex reliquis, quæ in sensu merè reali capiuntur, qualdā, quæ aut mysteriū Trinitatis, aut libertatem diuinorum actuum concernunt, per distinctionem virtualem formalitatu expediti; qualdam nullā prorsus distinctione formalitatum indigere. Quam autem ad vnāquamque harū trium classium spectet in propriis materiis, ad quas earum singulæ spectat, determinatur. Id vniuersim adnotari contra Scotistas pleraque eorum argumenta in ipsos posse retorqueri; quia aut probant inter formalitates diuinas distinctionem absolute realem, quam ipsi catholice negant, aut non probant distinctionem formalem ex natura rei, quam propugnant. Ut enim constet ex doctrina contra ipsos statuta q. 5. quoties agitur de prædicatis conuenientibus, aut repugnantibus formalitatibus diuinis, nō solum formaliter, sed simpliciter & absolute realiter, ad quamvis eorum contradictionem abolendam inutilis est, & impertinens distinctio duntaxat formalis, utpote, quæ in vi talis distinctionis præcisè nullatenus æquualere potest distinctioni absolute reali: quod si pro huiusmodi æquualentia ad Dei infinitudinem, & eminentiam recuratur, uti nos recurimus; potiori adhuc iure dicta distinctio formalis manet impertinens, quia neque est necessaria, nec magis utilis, quàm distinctio rationis ad talem æquualentiam præstandam, cum sit distinctio nihil imminuens identitatem absolute realem, alteriusque subinde generis à distin-

ctione absolute reali, cuius æquualentia quæritur; & consequenter hæc ab infinitate diuina non facilius illa supposita, quam illa sublatâ præstari valeat.

At obiciunt. Singula attributa diuina vicissim excludunt formaliter, ita ut vnum non sit de conceptu quiditatio, siue de quiditate alterius in primo modo dicendi per se, diuersasque subinde definitiones habent, ut constat; diuersas etiam subeunt demonstrationes, quandoquidem vnum demonstratur per aliud, & hoc non per se ipsum, sed per aliud, aut per essentiam demonstratur. Diuersas reduplicaciones patiuntur, siquidem Deus e.g. non in quantum æternus operatur, sed in quantum omnipotens, neque in quantum verus amatur, sed in quantum bonus. Denique adeo diuersas conceptibilitates habent, ut non solum alia extra conceptus obiectiuos aliorum sint, sed sæpe alia, aliis ignotis, cognoscantur. Igitur attributa diuina ex naturâ rei formaliter sunt inter se distincta. Hoc argumentum maiori saltem ex parte potest in argumentes retorqueri, iuxta doctrinam *nuper* præcedentis. Respondeo ad singulas eius clausulas singulatim. Ad primam. Attributa diuina excludere quidem se vicissim formaliter, ita ut vnum non sit de conceptu obiectiuo saltem explicito, siue de quiditate obiectiuæ alterius in primo modo dicendi per se. Hæc tamen omnia non ex naturâ rei, sed nostro modo concipiendi duntaxat; quia ex naturâ rei omnia sunt vnum, vna, & indiuisa entitas, vna prorsus, & indiuisa quiditas. Vnde rursus dico, definitiones, quas habent, neque diuersas, neque distinctas esse ex naturâ rei obiectiuè, seu quantum ad obiectum per illas significatum, sed tantum per nostram rationem; qualiter etiam distinguuntur ipsa attributa. Quod autem huiusmodi definitiones ex parte ipsarum vocum realiter diuersæ sint, nullam arguit distinctionem ex naturâ rei obiectiuam, quia ut potest eadem realitas obiecti diuersis cognitionibus cognosci, ita & diuersis vocibus potest significari. Ad secundam respondeo, diuersas etiam demonstrationes, quas subeunt attributa diuina, ex parte nostrorum actuum duntaxat, non itidem ex parte obiectorum, esse ex naturâ rei diuersas, obiecta quippe solum distingui per rationem. Etenim posse intellectum nostrum vnā formalitatem cognoscere, aliā eiuſdem entis non cognoscere, atque adeo etiam vnā per aliam prius cognitā demonstrare, non nascitur ex eo, quod tales formalitates ex naturâ rei sint distinctæ; sed ex eo, quod ille aut vim habet præciscendi suā cognitione ea, quæ realiter sunt identificata: aut nihil præciscendo eorum; quæ realiter idem sunt, totam rei obiectu entitatem modò in ordine ad hæc, modo in ordine ad illa connotata extrinseca concipit, & hoc solum est cognoscere in illa plures formalitates, aut aliquas formalitates, cognitis aliis, ignorare, iuxta diuersas sententias præciscendum obiectiuè, aut non præciscendum, de quibus *infra* q. 9. Ex quo patet ad quartam argumenti clausulam. Ad tertiam autem dico pro illis reduplicacionibus conuenientibus aliquibus formalitatibus, & nō aliis sufficere distinctionem rationis talium formalitatum; quia propositiones reduplicatiue capiuntur in sensu formali. De quo satis superque dictum circa argumentum tertium.

Sexto obiciunt. Conceptus sapientiæ, & iustitiæ, aliorumque attributorum communes Deo, & creaturis sunt inter se distincti ex naturâ rei: ergo etiam conceptus sapientiæ, & iustitiæ, aliorumque attributorum proprii solius Dei. Consequentia est bona, quia quidquid ex natura

turâ rei conuenit alicui conceptui communi non potest non conuenire omnibus particularibus contentis sub illo, vt est notum. Antecedens autem probatur patet, quia si conceptibus sapientie, & iustitie communibus Deo, & creaturis identitas ex natura rei conueniret, sapientia quoque & iustitia creaturâ conueniret ob eandem rationem, utpote conceptibus particularibus contentis sub illis communibus. Respondeo conceptus sapientie, & iustitie communes Deo, & creaturis à parte rei partim distingui, & partim identificari, distinguuntur enim quantum ad sapientias, & iustitias creatas, quas in se inuoluunt, identificantur verò quantum ad sapientiam, & iustitiam increatam, quam etiam in se includunt. Ex quo patet ad probationem argumenti, id solum, quod ex natura rei conuenit adæquate alicui conceptui communi, conuenire singulis inferioribus, non verò itidem, quod ex parte conuenit quoad aliqua scilicet, & non quoad reliqua eorum, quæ in tali conceptu inuoluuntur, uti euenit in præfenti. Adde hoc etiam argumentum eadem vi posse interquiri contra Scotistas ad probandam distinctionem attributorum absolute realem, quia talis est, quæ reperitur inter sapientiam, & iustitiam creatam.

186 Septimò obiciunt. Sapientia Dei magis est identificata sibi, quam iustitia: ergo respectu iustitiæ aliquam distinctionem habet. Respondeo: sapientiam Dei habere aliquam distinctionem rationis comparatione iustitiæ, quam non habet comparatione sui; realiter verò æque esse identificatam iustitiæ, ac sibi.

Octauò. Saltem plus distinguitur sapientia à iustitiâ; quam sapiens à sapientiâ. Sed hæc extrema vt minimum distinguuntur ratione: ergo illa ex naturâ rei distinguuntur. Respondeo vtrique; distingui per rationem. Priora adæquatâ, posteriora verò inadæquatâ, distinctione, siue includentis ab includito, quæ minor est iuxta doctrinam traditam *suprà d. 2. q. 4. conf. 3.*

187 Nonò obiciunt. Pluralitas personarum non offit diuinæ simplicitati: ergo neque pluralitas attributorum. Nego consequentiam: quia singulæ personæ perfectissimæ sunt idem cum vnicâ, & simplicissimâ essentia, ad eamque tanquam ad vnum aliquid rediguntur, vt loquitur D. Bernat. mox referendus. At attributa, quæ ratione ab Aduersariis ex naturâ rei ponuntur distincta, nempe formaliter non identificantur cum tertio, quod prius sit idem formaliter. Quare pluralitas attributorum sic distinctorum perfectæ simplicitati aduersatur, secus pluralitas personarum.

188 Decimò obiciunt. Confusio opponitur distinctioni, sed in Deo nequit admitti confusio: ergo debet admitti distinctio. Respondeo, confusionem non opponi distinctioni vtrumque; potius eam supponere, sed distinctioni ordinate, siue ordinationi distinctorum: vnde ubi est summa identitas, sicut in Deo impossibilis est confusio.

189 Vndecimò opponunt ea scripturæ loca, quibus attributa diuina in numero plurali ponuntur ad Rom. 1. *Inuisibilia Dei.* 1. ad Corinth. 2. *Ea, quæ sunt Dei,* &c. Aut vnum alteri adicitur *Psal. 85. Patiens, & multa misericordia;* & *Verax.* ad Rom. 11. *O altitudo diuitiarum sapientiæ, & scientiæ Dei* &c. Aut vni vnus effectus, alteri alter attribuitur, vt ad Rom. 1. Benignitati Dei tribuitur ad penitentiam adducere, iustitiæ verò reddere vnicuique secundum opera sua. Opponent pariter plurima Patrum testimonia eisdem itidem modis loquentium de attributis diuinis. Sed respondetur facile scripturam, & Patres, atque etiam passim Theologos de diuinis attributis loqui, vt de pluribus; non quod

Pharus Scient. Tom. I.

re ipsa plura sint, sed, quod à nobis concipiuntur vt plura. Quo etiam iure vni vnus, & alteri alter effectus attribui solet; imo eundem, qui huic tribuitur, illi negari in sententiâ scilicet formali iuxta *superius dicta.* Dicendum itaque cum Bern. *form. 80. in cant. post medium* de diuinitate loquente. *In ea, & multa in vnum, & diuersa in idem rediguntur,* vt nec de numerositate rerum sumat pluralitatem: nec alterationem de varietate sentiat. Quia nimirum pluralitas secundum rationem nihil immittit de vnitatis, atque identitatis reali. Videatur ad rem Gillius noster 1. *part. libro. 2. tit. 5. cap. 7.*

Duodecimo ex Scot. in 1. *distinct. 8. quæst. 4. §. 190 ad quæstionem;* Opponitur specialiter August. *libro 15. Trinit. capite 3.* docens omnia attributa Dei esse æqualia, qualia non essent, si inter se non essent distincta, quia nihil sibi met est æquale; & *libro 3. contra Maximum cap. 10. sub finem* inferens ex eo quod Deus non est ex attributis compositus, multo minus esse compositum ex personis, quæ illatio mala esset, nisi attributa ex naturâ rei inter se esse distinguerentur. Hæc etiam contorqueri possent in Scotum. Respondeo ad primum. Attributa diuina à parte rei solum esse æqualia fundamentaliter, quatenus quodlibet secum habet identificatam omnium aliorum perfectionem, ad quod nullâ egent distinctione ex naturâ rei, potius eam repudiant: ad æqualitatem autem formalem, quam nos in illis eo fundamento ducti concipere possumus, sufficit, quod per rationem nostram distincta sint, vt pluribus est explicandum *infra suo loco.* Vnde ex dicto Augustini de quacumque earum æqualitatem Sanctus loquatur nihil ad rem inferri potest. Ad secundum dico vim illationis Augustini in eo stare, quod attributis ex suo genere abstractissimò, cum sint instar accidentium, minus repugnat compositio, quam personis, quæ ex suo genere sunt substantiæ completæ. Quare si Deus in attributis nullam pati potest compositionem, multo minus poterit in personis.

Decimo tertio arguunt ex Arist. sæpe asserente in eadem entitate esse plures rationes, seu quidditates. Sic *lib. 3. Physic. text. 21.* dixit in eadem entitate esse plures rationes actionis, & passionis; & *lib. 4. Met. text. 3.* passiones entis esse rationes distinctas ab ente, &c. Respondeo Arist. solum velle in eadem esse plures conceptus per rationem nostram distinctos; vti legenti eius contextus notescet.

Plura alia argumenta congerunt Scotistas ad probandam suam distinctionem formalem ex naturâ rei inter formalitates, seu gradus entium creatorum. Quæ iam proponenda, atque diluenda sequuntur.

Primum, & potissimum, in ordineque decimum quartum est. Eidem entitati reali hominis conuenit esse similem, & dissimilem comparatione eiusdem; quæ sunt prædicata contradictoriè opposita, non minus, quam esse aliquid comparatione eiusdem æquale, simul & inæquale. Homo enim in quantum animal est similis equo, eisdemque in quantum rationalis dissimilis. Ergo formalitates animalis, & rationalis hominis ex naturâ rei distinguuntur, quia prædicata contradictoriè opposita eidem subiecto omnino indistincto nequitiam conuenire possunt. Possè argumentum hoc, & similia in Scotistas retorqueri, eorumque distinctionem formalem, retentâ extremorum identitate reali ad illa soluenda nihil prodesset *superius quæ. 5. à numero 102.* monstrari.

Respondet Arriag. cū aliis *disp. 5. log. à n. 13.* simili-
tudinem, & dissimilitudinem nō se habere, sicut se ha-

ff 2

bent

bent æqualitas, & inæqualitas: quia similitudo suscipit magis & minus, æqualitas verò non item. Vnde dissimilitudo non negat omnem similitudinem, siquæ inæqualitas omnem æqualitatem, sed tantum omnimodam; cum vnaquaque subinde similitudine compatibilis est. Quo fit, vt possit homo dici aliquâ ratione similis & dissimilis equo, quatenus habet aliquam similitudinem cum equo, non verò omnimodam. Verum doctrina hæc, nisi amplius explicetur, non videtur facto argumento satisfacere. Per eam namque tantum habemus totam entitatem hominis indiuisim sumptam quamdam quasi remissam, siue imperfectam similitudinem habere cum equo, quæ eo ipso, quod non est exacta, velati mixta dici potest cum aliquâ dissimilitudine. Argumentum tamen contendit hominem in quantum animal præcise perfectam habere similitudinem cum equo, in quantum rationalem verò simpliciter esse illi dissimilem, tales enim nobis apparent citra dubium hi duo conceptus. Perfecta autem omnimodave similitudo, & dissimilitudo talis dicta simpliciter in eodem comparatione eiusdem planè sunt termini repugnantes æquæ, atque æqualitas, & inæqualitas.

195 Alij in quibus est Quiedo *contr. 4. Metaph. punct. 3. n. 18.* respondēt, hominem secundum substantiam, neque esse similem equo, quia similitudo, & dissimilitudo tantum fundantur in accidentibus, non in substantiis, totum tamen hominem in ordine ad operationes sentiendi dici similem equo, quia sensationes hominis sensationibus equi sunt similes; in ordine verò ad operationes ratiocinandi, quas equus non habet, dissimilem. Sicut in ordine ad priores dicitur animal, in ordine verò ad posteriores rationalis. Neque isti placent, primò; quia negari nequit suam etiam esse similitudinem, & dissimilitudinem inter substantias secundum se; quæ certè etsi eas dicis propriè vocandas relationes identitatis, & diuersitatis, ad præsens tamen propositum sub nominibus similitudinis, & dissimilitudinis latius saltem acceptis veniunt intelligendæ; neque huic controuersie de solo nomine subnixa est argumenti facti solutio. Secundo, quia non explicant, quomodo ipsa accidentia, operationesve substantiarum alijs sint similia quoad gradus genericos præcise, non quoad differentiales, quoad hos autem dissimilia, non quoad gradus genericos præcise, non quoad differentiales, quoad hos autem dissimilia, non quoad genericos; quandoquidem hæc utpote strictæ similitudinis, dissimilitudinisque capacia secundum eorum sententiam per se ipsa asserenda sunt talia, non per ordinem ad alia accidentia, quæ sæpe non adiunt.

196 Dicendum ergo est, duplicem in rebus, siue illæ sint substantiæ, siue accidentia, spectari posse similitudinem, ac dissimilitudinem; aliam physicam, quam in se habent ante omnem nostri intellectus operationem; aliam quasi intentionalem, siue obiectiuam, quam habent prout concipiuntur à nobis: & de priori quidem vera est doctrina, quam ex Arriga retulimus; non itidem de posteriori. Itaque à parte rei aliqua sunt omnino siue exactè similia, vt duo circuli, duo trianguli, duæ albedines &c. Alia sunt dissimilia, ita tamen vt aliqualem nihilominus similitudinem, siue analogiam habeant, in qua quidem infinita, vt reor, est latitudo. Nam huiusmodi analogia, similitudine temperata maior, & maior esse potest sine fine citra metas exactæ similitudinis, aut minor, & minor, quin ad exactam dissimilitudinem possibile sit peruenire. Sic circulo dissimile est quadratum, sed magis dissimilis trian-

gulus, & magis dissimilis linea recta &c. colori albo dissimilis est fuscus, sed dissimilior viridis, & dissimilior niger &c. Tantumdemque euenit in substantiis. Quæ quidem physice similitudines, & dissimilitudines indiuisim conueniunt rebus, non verò penes diuersos conceptus, siue formalitates earum. Caterum, quoad nos di illas per species alienas concipimus, non solum aliter, quam in se sunt, apprehendimus, sed in diuersos etiam, dissimilesque conceptus, siue formalitates partimur, efficitur vt inter huiusmodi rerum formalitates, prout à nobis sunt apprehensæ, siue quæque similitudines, dissimilitudinesque intercedant. Vnde rursus fit, vt per abstractionem, siue adunationem formalitatum exactè similitudinem, conceptus communes, atque generici constituantur, qui per formalitates dissimiles iterum ad constituendas species determinantur, & contrahuntur. Quibus verè fundamentis ducatur intellectus noster in vniuersum, ad efformandam in rebus multiplicem hanc conceptuum tum similitudinem, tum dissimilitudinem varietatem *superius disp. 2. q. 3.* traditum est, atq; ex dicendis in sequentibus amplius cõpiciuntur fiet. Ecce quomodo homo, & equus spectati, vt sunt à parte rei, similitudinem quamdam cum dissimilitudine temperatam habent eis conuenientem indiuisim citra omnem distinctionem formalitatum; spectati verò, vt à nobis apprehenduntur, exactè sunt similes, quoad conceptum animalis in vtroque repetitum, dissimiles autem simpliciter, quoad conceptus rationalis, & inanimabilis, quorum primus in homine secundus in equo inuenitur. Quæ quidè similitudo, & dissimilitudo, licet inter se oppositæ, vt sunt à nostra dumtaxat ratione oriundæ, ita maiorem distinctionem, quâ rationis inter extrema, quibus competunt, non efflagitant. Quo cessat argumentum factum.

Argumentum decimum quintum fere recidit in 197 præcedens hoc modo: Conceptus animalis in homine est ratio conueniendi cum equo, conceptus rationalis disconueniendi, sed idem respectu eiusdem nequit esse ratio conueniendi, atque disconueniendi, vt constat. Ergo tales conceptus inuicem sunt inter se distincti. Distinguo maiorem iuxta dictas conceptus animalis, & rationalis in homine sunt rationes conueniendi, & disconueniendi cum equo per nostram rationem, concedo à parte rei (ubi integer homo indiuisim est diuersus ab equo, siue illi temperatè dissimilis) nego. Et concessa absolute minore, distinguo consequens. Ergo tales conceptus inuicem sunt inter se distincti eodem pacto; quo sunt rationes conueniendi, & disconueniendi, nimirum per solam rationem, concedo. Aliter; nego.

Argumentum decimum sextum est. Actus supernaturalis vitalis titulo supernaturalitatis exigit principium supernaturale, titulo vitalitatis principium vitale, & non è conuerso. Ergo vitalitas, & supernaturalitas talis actus ex naturâ rei distinguuntur. Hoc argumentum simile est illi. Deus intellectu intelligit, voluntate vult, & non è conuerso. Ergo intellectus, & voluntas ex naturâ rei distinguuntur. Respondeo ergo iuxta doctrinam traditam n. 183. Si antecedens accipitur in sensu formali, esse quidem verum; ad id tamen sufficere, quod vitalitas, & supernaturalitas actus propositi ratione distinguuntur. Acceptum verò in sensu merè reali falsum est; quia dictus actus secundum vtramque formalitatem indiuisim exigit à parte rei vtrumque principium, à quo etiam indiuisim promanet. Recognosce, quæ ad rem sunt dicta *hæc citato.*

Argumentum decimū septimum. Species componitur ex genere, & differentiâ, sed omnis cõpositio fit ex

Disp. XIII. De ident. & dist. rer. Quæst. VII. 341

ex distinctis: ergo genus, & differentia distinguuntur ex natura rei. Confirmatur primo. Genus, & differentia habent essentias diuerfas, nam differentia, cum sint opposita, non possunt habere eandem essentiam cum vno genere. Ergo genus, & differentia inter se distinguuntur. Confirmatur secundo. Quia differentia secundum Aristot. *lib. 3. Metaph. text. 10.* est extra rationem generis. Tum differentia determinat genus, illudque contrahit. Sed nihil determinare potest, aut contrahere seipsum, aut esse extra rationem sui. Ergo differentia ex naturâ rei formaliter distinguitur à genere. Respondeo differentiam realiter identificatam cum genere, de qua sermo est, dumtaxat per rationem nostram distinguui ab illo; atque adeo compositionem ex genere, & differentia non esse physicam, sed metaphysicam, aut logicam; unde differentia neque determinat, neque contrahit genus, neque est extra rationem eius re ipsâ; sed tantum conceptione nostrâ. Quo solum modo essentia generis, & essentia differentia diuersæ sunt. Tum à parte rei non magis opponuntur inter se differentia specierum, quam ratio generis reperta in singulis, sed integra quæque species indiuisibilis est alteri opposita, siue ab eâ diuersa, vt paulo ante dictum est.

¹⁰⁰ Argumentum decimum octauum. Scientiæ sunt de naturis vniuersalibus, non verò de singularibus. Ergo naturæ vniuersales ex natura rei distinguuntur à singularibus. Nego consequentiam: quia scientiæ sunt actus intellectus, qui attingere possunt vniuersalia, relictis singularibus, citra omnem eorum distinctionem ex natura rei, vt superius dictum.

¹⁰¹ Argumentum decimum nonum. Id, quod est de essentia Petri, distinguitur ex naturâ rei ab eo, quod non est de eius essentia: sed natura specifica est de essentia Petri, de qua non est differentia indiuidualis: igitur hæc ab illâ distincta est. Respondeo differentiam indiuidualem intrinsecam indiuiduo, non minus pertinere à parte rei ad eius essentiam, quam naturam specificam. Tamen: quia de singularitatibus non solemus scientiam habere, solum censemus in essentis, quæ sub scientiam cadunt, prædicta communia. Quo sensu id commune, in quo primo indiuidua conspiciuntur, scilicet naturam specificam essentiam eorum appellamus, ad quod satis est distinctio rationis inter commune, & singulare. Mitto alia, quæ in dies exaggerant Scotistæ, & ad prædicta reuocari, vel ex dictis circa illa facillimè ab vnoquoque poterunt dilui.

QVÆSTIO VIII.

Utrum formalitates diuinae, atque etiam creatæ identificatae realiter per nostram rationem distinguantur?

²⁰² Quid ad Deum attinet, non solum de attributis communibus collatis inter se, & cum essentia, sed de personalibus etiam cum essentia comparatis tractamus. Ariani teste Ruiz *disputat. 12. de Trinit. sect. 1.* acriter oppugnabant in diuinis distinctionem rationis: quoniam videbant esse eam necessariam Catholicis ad defendendam consubstantialitatem Filij. Fuit etiam sententia Prepositiui, vt referunt Alciusodorus. *apud Maior. in 1. distinct. 26. quæst. unica sub initium* & S. Thom. *1. part. q. 32. artic. 2. & quæst. 40. artic. 1.* proprietates personales in abstracto, & personas in concreto, vt Paternitas, Pharus *Scient. Tom. 1.*

& Pater solo nomine, & vocabulo differre, & nullo modo ratione, neque conceptu.

Id ipsum videntur docere Nominales de attributis communibus tum inter se, tum cum essentia comparatis: dum absolute pronunciant (vt ipsis communiter à Theologis mox referendis attribuitur) ea ne per rationem quidem nostram distinguui, opinantes scilicet vniuersè ea, quæ realiter sunt idem, nequaquam per rationem distinguui posse. Ita Ocham *in 1. dist. 2. q. 2.* Gabriel. *q. 1. art. 2.* Gregor. *distinct. 8. q. 1. art. 1.* Maior. *dist. 8. q. 1.* Alliacenti. *q. 6. artic. 2.* Mayron. *dist. 8. q. 4.* Andreas de Castronouo *dist. 32. q. 2.* & Aureol. *in 1. dist. 8. q. 3. art. 2.* Quibus re ipsâ consentire videntur Magist. *in 1. distinct. 8.* & Auctor. *Comment. in Boeth. lib. 1. de Trinit.* dum aiunt attributa diuina distinguui solum secundum nomina, & qui apud Nyphum *lib. 12. Metaph. disputat. 13. cap. 3.* asserunt omnia diuina Deo attributa synonyma esse. Cæterum, quanquam sententia ista, vt dicebam, communiter attribuitur Nominalibus citatis, & ipsi eam re verâ videantur tenere; Petrus tamen Hurtad. *disputat. 6. Metaphys. sect. 4. subsect. 1.* nouissimè conatur illos ab eâ vindicare, quasi solam distinctionem rationis se habentem ex parte obiecti, non verò item, quæ se habet ex parte actus, diuinis attributis, aliisque obiectis abnegauerint. Hanc verò interpretationem extortam esse inde mihi suadeo, quia, negatis præcisionibus obiectiuis, vt negant Nominales, ipso Hurtado testante; consequentiùs negatur etiam omnis distinctio rationis, vt apparebit ex dicendis præsertim *q. sequente.*

Communis tamen Theologorum sententia absolute docet tum relationes personales ab essentia, tum etiam attributa communia tam inter se, quam ab essentia distinguui à nobis per rationem. Ita S. Thom. *1. p. q. 13. art. 4. & q. 14. art. 14. & q. 28. art. 2. & q. 39. art. 1. & 2. & ibidem omnes eius discipuli.* Necnon *lib. 4. contra Gent. c. 4. & in 1. dist. 2. q. 1. art. 2. & 3. & opusc. 9. & 27. ad q. 4.* sæpeque alibi. Molin. *1. p. q. 28. art. 2. disp. 3.* Valent. *1. p. disp. 1. q. 13. punct. 3. & disput. 2. quæst. 2. punct. 4.* Soar. *disp. 7. Metaph. sect. 1. & lib. 1. de attrib. cap. 13. & lib. 4. de Trinit. cap. 4.* Valq. *1. part. disput. 117. Arrub. disput. 10. cap. 13. & Gran. controu. 1. tit. 2. disp. 6. & contr. 5. tit. 3. disp. 3. & 4.* Falol. *1. part. q. 4. art. 2. dub. 14.* Alarc. *1. p. tit. 5. disp. 2. cap. 8.* Tan. *disp. 2. q. 2. dub. 3. & disputat. 4. q. 3. dub. 2.* Ruiz. *disp. 8. de scientia, & disp. 12. de Trinit.* Recupit. *lib. 3. de Deo q. 5.* Et apud eos alij plures ex antiquioribus. Qui omnes aut exprimunt, aut supponunt se loqui de distinctione rationis, quæ vulgò dicitur distinctio rationis ratiocinata, non de alterâ ratiocinantis, quæ re verâ, prout exponi solet, distinctio rationis non est.

Pro cuius explicatione notandum est primo, ²⁰³ communiter iam increbruisse diuisionem illam distinctionis rationis in distinctionem rationis ratiocinantis, & in distinctionem rationis ratiocinatæ. Prima dicitur ab intellectu nostro fieri absque villo fundamento in re, quando prædicatur à nobis idem conceptus de se ipso, vt cum dicimus *Petrus est Petrus*, quasi id sit Petrum per rationem nostram à se ipso distinguui. Secunda est, quam noster intellectus concipit cum fundamento in ipsis rebus eandem scilicet entitatem in diuersos conceptus, siue formalitates partiendo, vt hominem in animal, & rationale, Deum in sapientem, iustum, omnipotentem, &c. Sed verò distinctio rationis ratiocinantis, prout vulgò explicatur, apud antiquiores

F. F. 3 scholasti